

Риёзус солиҳийн шарҳи / Ҳаё ва унинг фазилати ҳамда у билан хулқланишга одатланмоққа тарғиб қилиш ҳақида / 1083-ҳадис

1083 - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ - وَقَيلَ: عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ - الْمَعْرُوفِ بِابْنِ أَمِّ مَكْتُومِ الْمُؤَذِّنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ إِنَّ الْمَدِينَةَ كَثِيرَةُ الْهَوَامِ وَالسَّبَاعِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسْمَعُ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، فَحَيَّ هَلَّا» رَوَاهُ أَبُو دَاؤودَ بِإِسْنَادِ حَسَنٍ [553].

وَمَعْنَى: «حَيَّ هَلَّا»: تَعَالَ.

1083. Абдуллоҳ ибн Умму Мактум куняси ила таниқли муazzин Абдуллоҳ ёки Амр ибн Қайс розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Эй Аллоҳнинг Расули! Мадинада заарли ҳашаротлар ва йиртқичлар кўп», дедим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳайя ъалас солат, ҳайя ъалал фалаҳ» яъни «Намозга келинглар, нажотга келинглар»ни эшиласанми? Унда келгин», дедилар».

Абу Довуд ҳасан иснод билан ривоят қилдилар.

Шарҳ: Бу ривоятни бундан олдинги ҳадис билан бирга қараш янада тўғрироқдир. Чунки Ибн Умму Мактум Пайғамбаримизга Мадинанинг илон ва чаён каби заарли ҳашоратларидан ҳамда бўри ва ит каби йиртқичлардан сўз очиши, унинг ўзини ўзи ҳимоя қила олмагани сабаб уйда намоз ўқиш учун изн сўрамоқчи эди. Пайғамбаримиз аzonни эшиган кимсанинг бу даъватни ижобат қилиши ва масjidга келиши кераклигини айтиб, унинг ёлғиз ўзи ёки жамоат бўлиб уйда намоз ўқишига рухсат бермаганлар. Ҳатто бир ривоятга кўра Ибн Умму Мактум: «Мен кўзи ожиз, уйи узок, ёрдамчиси бўлмаган инсонман. Мен учун уйимда намоз ўқишимнинг зарари йўқми?» деб сўраганларида Пайғамбаримиз: «Сен учун ҳеч қандай рухсат топа олмадим» деганлар ва рухсат бермаганлар. (Абу Давуд ривояти).

Бу ривоятларни изоҳлаган олимлар, ҳеч қандай баҳона қабул

қилинмаслигини, Мадинада илк ҳолатлар шундай эканлигини, кейинчалик айби бор инсонларнинг узри қабул қилинганини айтадилар. Эҳтимол илк вақтларда бу каби узр қабул қилинганида эди, мунофиқлар фурсатдан фойдаланиб, жамоатни тарк қилишар эди. Бу эса уйларнинг масжид ҳолига келишига сабаб бўлар эди. Юқорида ишора қилингандек, баъзи олимлар ва мазҳаб имомлари бу тур ҳадисларнинг машҳурлиги сабаб жамоатга келишнинг фарз, вожиб, суннати муаккада эканлиги хақида изоҳлар билдиришган. Фақат фуқаҳолар жамоатга боришга тўсиқ бўлган машруъ сабаблар бор эканлигини билдириб, қуидагича очиқлашган. Ортиқча совук, қоп-қоронғулик, ортиқча ёмғир, душман таҳликаси, йиртқич ҳайвон қўркуви, масжидга бора олмайдиган даражада касал бўлишлик, юриш учун ёрдамга муҳтож, ёрдамчиси бўлмаган кимса.

Манба: hadis.islom.uz

